

Jan Tomczak

Erneuerung der Kirche durch Katechese : zum Synodenpapier „Das Katechetische Wirken der Kirche“, Georg Baudler, Düsseldorf 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/2, 230-231

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

katechezy we wspólnocie-gminie. Osoby oddane praktycznej pracy duszpasterskiej wśród młodzieży, zapoznając się z doświadczeniami z Kolonii, mogą wzbogacić swą wiedzę i niejedną pomysł wykorzystać na własnym terenie działalności.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Georg BAUDLER, *Erneuerung der Kirche durch Katechese. Zum Synodenpapier „Das katechetische Wirken der Kirche“*, Düsseldorf 1975, Patmos-Verlag, s. 170.

Ludzie, którym leży na sercu rozwój życia religijnego w Niemczech zachodnich, szczególnie profesorowie uczelni katolickich, biskupi i wychowawcy, zastanawiają się, jak przeprowadzać katechezę, aby kształtowała i odnawiała wspólnoty religijne — gminy. Zdają sobie sprawę, że dotąd udzielana nauka religii w szkołach, nie spełnia tej roli. Stąd pojawiły się publikacje omawiające charakter nauczania religii w szkole i właściwości postulowanej katechezy — organizowanej we wspólnocie—gminie. Zagadnieniem tym zajął się plenarny synod biskupstw zachodnioniemieckich. W dokumencie poświęconym nauczaniu religii omawia również problem katechezy, która ma być prowadzona we wspólnocie—gminie. Synod przyznaje, że nauczanie religii w szkole i katecheza postulowana we wspólnocie—gminie, odnośnie do celu, treści i odbiorców tylko częściowo się pokrywają. Nie mają więc tego samego celu, treści i adresatów. Tymi zagadnieniami zajęła się szczególnie komisja wspomnianego synodu w dokumencie noszącym tytuł: *Das katechetische Wirken der Kirche* (Katechetyczna działalność Kościoła), opublikowanym w marcu 1974 r. Dokument ten wywołał szereg publikacji krytycznych lub komentujących. W związku z tym powstała sytuacja, w której wyłania się jakaś zgodność poglądów, mimo ostrej krytyki zaistniałej w początku. W toku dyskusji stanowiska zaczęły się stopniowo wyjaśniać.

Omawiana książka przedstawiając dyskusje, chce służyć dalszemu rozwianiu wątpliwości, rozwiązaniu trudności i jaśniejszemu poznaniu wspomnianych zagadnień. Składają się na nią wypowiedzi ośmiu autorów, które zebrał i wydał Georg B a u d l e r, profesor katolickiej teologii i jej dydaktyki w Wyższej Szkole Pedagogicznej Nadrenii. Należy zaznaczyć, że prawie wszyscy autorzy są na wyższych uczelniach profesorami pedagogiki religijnej lub teologii pastoralnej czy socjologii. Książka nie chce rozstrzygać dyskusowanych zagadnień i nie zamierza sprawić, by dokument komisji przyjmowano bezkrytycznie i na ślepo jako podstawę dalszej pracy, pomysłów i sposobów przeprowadzania katechezy we wspólnocie—gminie.

Na początku pierwszego rozdziału, który omawia koncepcje katechezy we wspólnocie—gminie, Hubert H a l b f a s przeprowadza wyraźną krytykę istotnych punktów wspomnianego dokumentu komisji. Również socjolog Horst Jürgen H e l l e krytycznie ocenia z punktu religijno-socjologicznego perspektywę projektu zawartego w dokumencie komisji synodalnej. Na zarzuty odpowiada rzeczowo jeden z autorów dokumentu, Adolf E x e l e r, dzięki czemu czytelnik poznaje jasno zagadnienia i może sobie wyrobić własne zdanie, zapoznawszy się z różnymi punktami widzenia dyskusowanych problemów. Georg B a u d l e r zajmuje się wiarą katechizowanych, która determinuje i określa właściwości katechezy, stanowi kryterium do jej rozróżniania. Stan wiary nauczanych przemawia za rozróżnieniem na: nauczanie religii w szkole i katechezę prowadzoną we wspólnocie—gminie.

Drugi rozdział książki został poświęcony realizacji katechezy we wspólnocie—gminie. Ukazują w nim autorzy warunki i możliwości wprowadzenia w życie projektów zawartych w dokumencie komisji synodalnej. Dieter E m e i s uzasadnia między innymi konieczność katechez dorosłych, integracji katechezy i „kształcenia”, omawia wzajemną zależność katechezy i życia gminy. W rozdziale tym czytelnik poznaje miejsce, rolę i znaczenie katechezy

sakramentów w strukturze gminy, dydaktyczne kompetencje wspólnoty wierzących, a szczególnie jej rolę w przygotowaniu do sakramentu bierzmowania, której nie może zastąpić nauczanie religii w szkole.

Nie mało światła na omawiane problemy rzuca ostatni rozdział książki, w którym Adolf Exeler i Georg Baudler prowadzą między sobą dialog na temat pragmatycznych i konstruktywno-teoretycznych perspektyw w nowej strukturze katechezy, którą ma realizować wspólnota gminy. Ukazuje się tutaj duża zgodność poglądów i całościowy obraz nauczania religii, a ściślej mówiąc nowej formy katechizacji.

Mimo że książka zajmuje się zagadnieniami specyficznymi dla RFN, może w niejednym pomóc zajmującym się katechezą w Polsce, zwłaszcza w dziedzinie teorii.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Gerhard VOSS, *Bilder des Heiles. Biblische Meditationen*, Regensburg 1974, Verlag Friedrich Pustet, s. 208.

Znany biblista Gerhard Voss zebrał i opracował do druku 36 swoich kazań, opartych o konkretne perykopy Nowego Testamentu, i wydał je w niniejszej książce jako medytacje biblijne. W kazaniach tych zastosował rozległą wiedzę biblijną. W te ukryte założenia naukowe swoich kazań wprowadza autor czytelnika w dwudziestostronicowym omówieniu „cudów — uzdrowienia i zbawienia” w Nowym Testamencie oraz omawia „znaczenie okoliczności miejsca i czasu występujących w ewangeliach i w liturgii. Ponadto poprzedza cykle kazań oparte na poszczególnych pismach Nowego Testamentu osobnym wprowadzeniem, np. do ewangelii Marka, Mateusza itd.

W uwagach wstępnych do całości dzieła Voss wyjaśnia założenia metodologiczne swojej pracy kaznodziejskiej. Jego zdaniem głoszone z ambony słowo Kościoła nie może zawierać analiz krytycznych tekstu natchnionego, lecz musi być głosem bezpośredniego wezwania Bożego, skierowanego do konkretnych ludzi. W przeciwnym razie przepowiadanie kościelne stałoby się jedynie bezosobową i nieangażującą informacją. Wprawdzie „przefiltrowane” przez analizę intelektualną obrazy biblijne mogłyby doprowadzić do zrozumienia wielu spraw wiary, ale serce człowieka zostałyby zaledwie muśnięte, a nie poruszone. Przez analizę intelektualną obrazy biblijne zatracają bowiem swoją wielopłaszczyznową dynamikę i przestają działać jako prawdziwe słowo Boże, „ostrzejsze niż wszelki miecz obosieczny... zdolne osądzić pragnienia i zamiary serca” (Hbr 4, 12).

Kaznodzieje popełniają, zdaniem G. Vossa dwa błędy w swoim przepowiadaniu, ponieważ nie zdają sobie sprawy z dynamiki obrazów i symboli biblijnych. Pierwszy z nich polega na tym, że usiłują wyłożyć zawartość treściową tekstu natchnionego tak, jakby stanowił li tylko ilustrację „właściwych wypowiedzi” natchnionych. Drugim błędem jest wykorzystanie Biblii jedynie dla „zbudowania” słuchaczy. Popełniający ten błąd stosują tzw. medytację skojarzeniową nad rzeczywistością biblijną. Wprawdzie może ona zdaniem autora prowadzić niekiedy do wyostrzonych spostrzeżeń i głębokiego zrozumienia doświadczenia ludzkiego, ale również może prowadzić do tego, że kaznodzieja wybiera własne doświadczenie za normę i zasadę interpretacyjną tekstu świętego zapominając, że jedynie słowo Boże może być dla człowieka miarodajnym sędzią oraz wyzwajającym i zbawiającym partnerem.

Dla tych racji autor świadomie zrezygnował w swych kazaniach z analiz krytycznych. Usiłuje on w nich otworzyć niejako zaszyfrowane obrazowe teksty biblijne, aby człowiek współczesny odkrył w nich na nowo siebie samego i głębie miłości Bożej.

Kazania zostały dobrane raczej przypadkowo. Autor umieścił cztery kazania do perykop Marka, pięć do Mateusza, osiem do Łukasza, dziesięć do Ja-